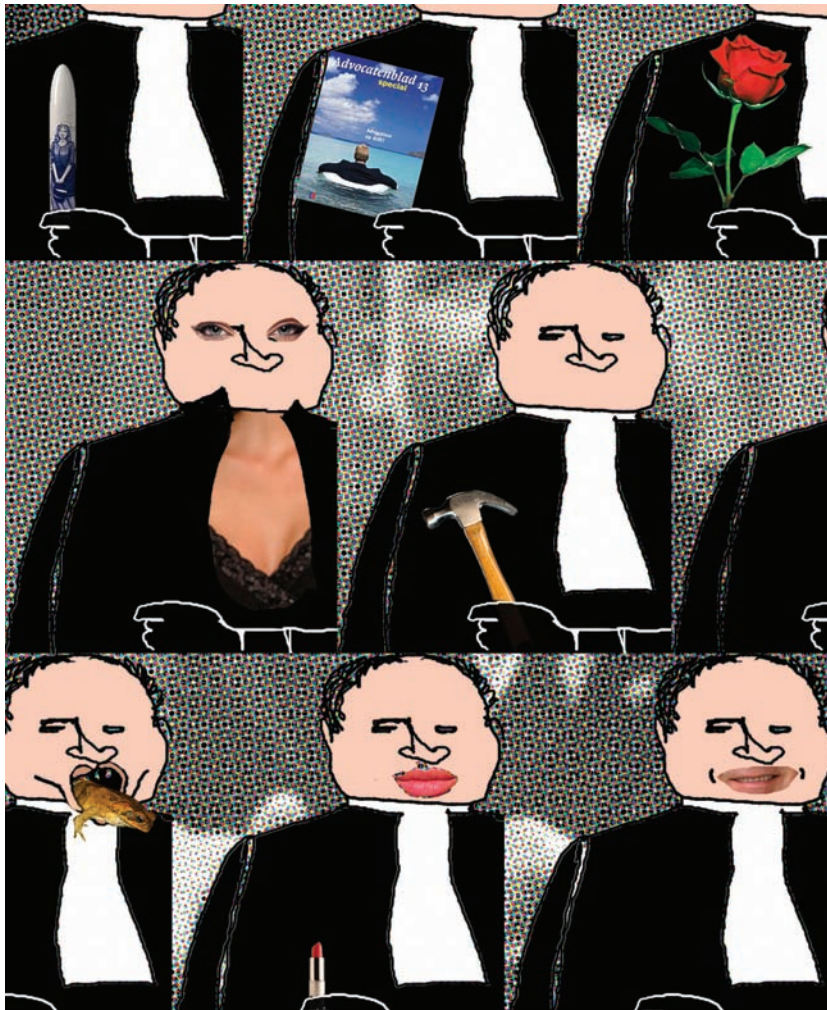

rechter schrijft terug

Jan van der Does

In de herhaling toont zich de meester

‘Meneer de voorzitter, nogmaals, als ik nou die paar feiten op een rij zet...’

‘Meneer Joosse, als u zichzelf “nogmaals” hoort zeggen, be-seft u dan dat u iets gaat meedelen wat de rechtbank al heeft gehoord, zodat u er kennelijk vanuit bent gegaan dat het gezegde de rechtbank is ontgaan? Welnu, dat is niet het geval.’

Het was een vermoeiende dag. De zitting was uitgelopen, en toen mr. Jeroen Joosse om 5 uur ’s middags voor de laatste zaak de zaal betrad, was dat twee uur na de aangegeven tijd. De excuses nam hij minzaam in ontvangst. Hij blaakte van

energie, en alleen al aan de wijze waarop hij zijn dossiers uitstalde, en aan het geluid dat hij daarbij maakte, was te merken, dat hij het er ruim van zou nemen. Die ruimte correspondeerde niet met het incasseringsvermogen van de rechters. Zij waren al vanaf 9 uur ’s ochtends in de weer, en probeerden hun vermoeidheid te bestrijden met energiekeokjes en dubbele espresso’s. Waarschijnlijk had dat een zekere overprikkeling tot gevolg.

De raadsman had nog maar zijn derde zin uitgesproken toen hij tot de orde werd geroepen. De toon was gezet. Over en weer was een zekere reserve ontstaan.

Er zijn advocaten die het stijlmiddel van de herhaling weten in te zetten met een subtiliteit die zelfs de meest vermoede rechter doet opveren. De herhaling is in dat geval geen hernieuwde opsomming van losse feiten, maar een belangrijk onderdeel van de structuur. Zoals wanneer in de muziek een vast thema telkens terugkeert. Er worden allerlei wegen bewandeld, met diverse effecten, maar de omzwervingen hervinden met een zekere regelmaat hun vaste basis in die ene melodie, misschien niet een vaste melodie, maar dan minstens een variatie. De omzwervingen vormen een steeds wisselend contrast; zij geven het thema vorm en kleur. Het geeft de luisteraar het geruststellende gevoel dat hij de weg niet kwijt is, integendeel, bij elke herhaling voelt hij zich steeds meer thuis.

Wie zich de beroemde rede van Martin Luther King voor de geest haalt, begrijpt in ultieme vorm wat ik bedoel. Het vaste thema was: ‘I have a dream’. En die droom keerde terug, en terug, en het betoog eromheen joeg de betekenis van het herhaalde, van de droom, op.

Nu is het betoog van een advocaat geen dramatische gebeurtenis, maar een sobere weergave van een standpunt. Maar ook binnen die weergave past het stijlmiddel van de herhaling. Het feit is niet bewezen, niet zomaar, daar zijn diverse redenen voor, en elk argument eindigt evenzovele malen in dat zelfde onbewezen feit. Of anders: de overheid is onvoldoende zorgvuldig geweest, de redelijkheid en de billijkheid nopen tot een bepaalde uitleg, van opzet kan geen sprake zijn, zicht op uitzetting bestaat niet, het zijn allemaal stellingen die op diverse wijzen kunnen worden aangekleed, toegelicht, uiteengezet, onderstreept.

Stijl is een belangrijk middel om een boodschap aan de man te brengen. Stijl appelleert niet aan het intellect, maar aan de emotie. En emotie is een vehikel om een beslissing binnen te halen.

Als mr. Joosse de herhaling op die wijze had gemodelleerd, dan had hij een belangrijk punt gescoord. Nu was hij overgeleverd aan een geprikkeld gezelschap dat weinig nodig had om van zich af te bijten.

Ook rechters worden graag gekend, begrepen en... gecharmeerd.